

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2015

**EKONOMIE V1
MEMORANDUM**

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 20 bladsye.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1****1.1 MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

1.1.1	B ✓✓	produksie		
1.1.2	B ✓✓	eksogene		
1.1.3	C ✓✓	Nasionalisering		
1.1.4	A ✓✓	devaluasie.		
1.1.5	C ✓✓	direkte investering		
1.1.6	C ✓✓	GEAR		
1.1.7	C ✓✓	is 'n toename in die vlak van ekonomiese welsyn.		
1.1.8	A ✓✓	ekonomiese	(8 x 2)	(16)

1.2 PAS-ITEMS

1.2.1	D ✓	om die voorspellings van toekomstige sakesikluspatrone te baseer op voriges		
1.2.2	E ✓	totale inkomme ontvang deur permanente inwoners		
1.2.3	A ✓	staat en semi-staat ondernemings		
1.2.4	H ✓	'n fiskale beleidsinstrument		
1.2.5	B ✓	'n proses waar mense beweeg van plattelandse na stedelike gebiede		
1.2.6	C ✓	'n monetêre beleidsinstrument		
1.2.7	F ✓	dit is 'n nywerheidspark wat buite die plaaslike doeane-gebied val		
1.2.8	G ✓	skakel 'n onderneming in staatsbesit oor na 'n besigheid met beperkte aanspreeklikheid en 'n winsmotief	(8 x 1)	(8)

1.3 IDENTIFISEER DIE BEGRIP

1.3.1	Geldvloei ✓			
1.3.2	Kuznetsiklus ✓			
1.3.3	Pareto doeltreffendheid/allokatiewe doeltreffendheid ✓			
1.3.4	Beskerming ✓			
1.3.5	Streekontwikkeling/Ruimtelike Ontwikkelingsinisiatief (ROI) ✓			
1.3.6	Storting (Dumping) ✓		(6 x 1)	(6)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B (Beantwoord TWEE vrae uit hierdie afdeling.)**VRAAG 2: MAKRO-EKONOMIE**

2.1 2.1.1 **Noem enige TWEE redes vir regeringsinmenging in die ekonomie.**

- Voorsien openbare goedere en dienste ✓
- Voorsien meriete goedere ✓
- Beskerm natuurlike hulpbronne ✓
- Herverdeling van inkome en rykdom ✓
- Bestuur die ekonomie ✓
- Moedig mededinging aan ✓ (Enige 2 x 1) (2)

2.1.2 **Hoe sal jy die begrip ‘vermenigvuldiger’ verduidelik?**

Wanneer 'n klein verandering in besteding lei tot 'n groter proporsionele toename in nasionale inkome. ✓✓

(Aanvaar enige toepaslike verduideliking) (1 x 2) (2)

2.2 DATA RESPONS

2.2.1 **Benoem die grafiek wat hierbo voorgestel word.**

Phillipskurwe ✓ (1)

2.2.2 **Watter punt op die grafiek toon die oorspronklike natuurlike werkloosheidskoers aan?**

Punt C ✓ (1)

2.2.3 **Wat is die gevolg van PK1 wat by punt D sny?**

Die natuurlike werkloosheidskoers daal van 14% tot 9%. ✓✓ (2)

2.2.4 **Noem enige aanbodkant beleidsmaatreël wat aangewend kan word om PK na PK1 te verskuif.**

- Verbeterde onderwys ✓✓
- Doeltreffende opleiding ✓✓
- Minder wetlike beperkings op besighede ✓✓
- Minder beperkings op die immigrasie van geskoolde werkers ✓✓ (Enige 2 x 1) (2)

2.2.5 **Verduidelik die verhouding tussen werkloosheid en inflasie in die bostaande grafiek?**

Omgekeerde verhouding ✓✓

As werkloosheid toeneem van A na B na C, daal inflasie van 6% na 2% na 0%. ✓✓ (Enige 2 x 2) (4)

[10]

2.3 DATA RESPONS

- 2.3.1 **Watter berekeningsmetode van die BBP is toegepas in die bostaande tabel?**
Bestedingsmetode ✓✓ (2)
- 2.3.2 **Waarom word invoere afgetrek van die BBB syfers?**
Geld word nie spandeer aan invoere binne die grense van Suid-Afrika nie, daarom moet dit nie ingesluit word by BBB nie. ✓✓ (2)
- 2.3.3 **Wat moet gedoen word om die BBP teen markpryse om te skakel na die BNP teen markpryse?**
BBP teen markpryse plus Primêre inkome van die res van die wêreld ✓ minus primêre inkome aan die res van die wêreld. ✓ (2)
- 2.3.4 **Bereken die Bruto Binnelandse Besteding in die bostaande tabel, aangedui as (A).**
BBB = R1907,2 + R 604,4 + R8,2 + R707,0 + R24,6 ✓✓
= R3251,4 miljard ✓✓ (4)

[10]

2.4 Bespreek kortliks oneffektiwiteit en ondoeltreffendheid as eienskappe/kenmerke van openbare sektor mislukking

Oneffektiwiteit

- Gebeur wanneer openbare sektor nie effektief is in die toekenning van hulpbronne nie. ✓✓
- Openbare sektor vermors meer as die privaat sektor in die toekenning en gebruik van hulpbronne. ✓✓
- Dit mag gebeur in verhouding tot beskerming, sosiale, ekonomiese en administratiewe dienste waarvoor geld toegestaan word in die begroting. ✓✓
- Gee direk of indirek nie om vir die omgewing nie en menseregte word nie eerbiedig nie. ✓✓
- Die openbare sektor neig om minder produktief te wees as die privaat sektor. ✓✓ (Enige 2 x 2) (4)

Ondoeltreffendheid

- Gebeur wanneer beleide van die openbare sektor nie die voorafgestelde doel bereik nie. ✓✓
- Verwys na die openbare sektor wat onvoldoende is en vir wie dit onmoontlik is om die verwagte uitwerking op die ekonomie te hê. ✓✓
- Byvoorbeeld doelwitte wat nie bereik word nie, met verwysing na inflasie, groei en werkverskaffing. ✓✓
- Onbevoegdheid in die gebruik van monetêre en fiskale beleid, grondgebruik beleid, nywerheidsbeleid, streek ontwikkelingsbeleid en handelsbeleid. ✓✓ (Enige 2 x 2) (4)

2.5 **Hoe kan veranderinge in wisselkoerse gebruik word om betalingsbalans onewewigtigheid uit te skakel?**

Vry swewende wisselkoerse ✓

- Dit werk outomaties. ✓✓
- As invoere toeneem, neem die vraag na buitelandse valuta toe. ✓✓
- Die geldeenheid depresseer as gevolg van die werking van markkragte. ✓✓
- Depresiasie maak invoere duurder in die depresiërende land en uitvoere goedkoper in die buiteland. ✓✓
- Invoere neem af en uitvoere neem toe en die geldeenheid appresseer. ✓✓

Beheerde swewende wisselkoerse ✓

- Sentrale banke gebruik hulle reserwes om depresiasie en appresiasie toe te pas. ✓✓
- Oor die langtermyn moet geldeenhede hulle ewewigsvlak vind. ✓✓

Vaste wisselkoerse ✓

- Geldeenhede word gedevalueer en gerevalueer. ✓✓
- As reserwes min raak, word die geldeenheid gedevalueer wat dieselfde uitwerking het as depresiasie. ✓✓
- As reserwes te veel raak en inflasie veroorsaak, revalueer hulle en dit het dieselfde uitwerking as appresiasie. ✓✓
- Om te devalueer en revalueer is doelbewuste aksies wat deur die Sentrale bank toegepas word om die vaste wisselkoers aan te pas. ✓✓

(Enige 4 x 2) (8)
[40]

VRAAG 3: EKONOMIESE STREWES**3.1 3.1.1 Noem TWEE van Suid-Afrika se nywerheidsontwikkeling beleide.**

- Raamwerk vir 'n Nasionale Nywerheidsbeleid (NIPF) ✓
- Nywerheidsbeleid Aksieplan (IPAP) ✓ (2 x 1) (2)

3.1.2 Hoe sal 'n toename in arbeid produktiwiteit ekonomiese groei beïnvloed?

- Arbeid produktiwiteit is uitset per werker in 'n sekere tydspanne soos 'n dag/week. ✓✓
- Dit word gemeet deur die reële BBP te deel deur die aantal werkers in diens. ✓✓
- Toename in reële BBP sal ekonomiese groei laat toeneem. ✓✓ (Aanvaar enige toepaslike inligting.) (Enige 1 x 2) (2)

3.2 DATA RESPONS**3.2.1 Noem enige EEN sleutelsektor uit die uittreksel.**

- Klere ✓
- Tekstiele ✓
- Motorvoertuig ✓ (Enige 1 x 1) (1)

3.2.2 Wat is die rol van die Departement van Handel en Nywerheid volgens die uittreksel?

Om aansporingskemas te bied, ten einde vervaardigings kapasiteit 'n hupstoot te gee en om werkskepping te ondersteun. ✓ (1)

3.2.3 Verduidelik die betekenis van die begrip nywerheidsontwikkeling.

Nywerheidsontwikkeling verwys na beplanning van en bou van nuwe nywerhede in sekere gebiede, sowel as om bestaande nywerhede in sekere gebied uit te brei. ✓✓ (2)

3.2.4 Noem TWEE aansporings wat die regering gebruik om nywerheidsontwikkeling aan te moedig.

- Klein- en medium ondernemings ontwikkelingsprogram (KMOOP/SMBDP) ✓
- SEDA Tegnologie Programme (STP) ✓
- Vaardigheid ondersteuningsprogram (VOP/SSP) ✓
- Program vir Kritiese Infrastruktuur (PKI/CIF) ✓
- Tariefvrye aansporings ✓
- Buitelandse Investerings Toelae (BIT/FIG) ✓
- Strategiese Investerings Plan (SIP) ✓
- *Business Process Services* (BPS) ✓ (Enige 2 x 1) (2)

3.2.5 Hoekom sou die regering hierdie finansiële aansporings aanbied?

- Om nuwe besighede te vestig ✓✓
- Betrek plaaslike en oorsese besighede in die regering se ROI's. ✓✓
- Bevorder nywerheidsontwikkeling ✓✓
- Bevorder werkverskaffings en -skeppingsprogramme ✓✓
- Vestig volhoubare besighede wat plaaslik en internasionaal kan meeding. ✓✓ (Enige 2 x 2) (4)

3.3 DATA RESPONS

3.3.1 Wat is die uitwerking van 'n styging in lewensverwagting?

Verbetering in sosiale en ekonomiese toestande ✓ (1)

3.3.2 Wat is die gemiddelde lewensverwagting van mense wat in die Noord-verdeel bly?

78 jaar ✓ (1)

3.3.3 Noem enige TWEE aanwysers wat gebruik word om lewenstandaard te meet.

- Per capita inkome ✓
- Onderwys ✓
- Lewensverwagting ✓ (Enige 2 x 1) (2)

3.3.4 Maak 'n voorstel hoe om lewensverwagting te verhoog.

- Voldoende voedselvoorrade. ✓✓
- Verminder armoede. ✓✓
- Beheer siektes. ✓✓
- Gesondheidsbewusmaking-programme. ✓✓ (Aanvaar enige toepaslike voorstel) (Enige 1 x 2) (2)

3.3.5 Vergelyk die lewenstandaard tussen die Noord en die Suid verdeel.

- In die Noord-verdeel is die lewenstandaard hoog – 85% van die wêreld se totale inkome word verdien deur 15% van die wêreld se bevolking. ✓✓
- In die Suid is die lewenstandaard laag – 85% van die wêreld se bevolking lewe op 15% van die wêreld se inkome. ✓✓ (Aanvaar enige toepaslike verduideliking.) (4)

3.4 Onderskei tussen ekonomiese groei en ekonomiese ontwikkeling.

Ekonomiese groei	Ekonomiese ontwikkeling
<ul style="list-style-type: none"> Proses waardeur die produksie vermoë van die ekonomie oortyd toeneem. ✓✓ 	<ul style="list-style-type: none"> Proses wat konsentreer op mense se lewenstandaard, selfrespek en vryheid van keuse. ✓✓
<ul style="list-style-type: none"> Word gemeet as persentasie verandering in reële BBP. ✓✓ 	<ul style="list-style-type: none"> Handel met kwessies soos onderwys, geletterdheid, gesondheidsorg, werkverskaffing en omgewingsvolhoubaarheid. ✓✓
<ul style="list-style-type: none"> Het te doen met goedere en dienste. ✓✓ 	<ul style="list-style-type: none"> Het te doen met mense en menslike ontwikkeling. ✓✓
Is 'n noodsaaklike inset vir ekonomiese ontwikkeling. ✓✓ (Enige 2 x 2)	<ul style="list-style-type: none"> Groei behoort te lei tot ontwikkeling. ✓✓ (Enige 2 x 2)

(8)

3.5 Evalueer Ruimtelike Ontwikkelingsinisiatiewe in Suid-Afrika.

- ROI verwys na nasionale regerings programme wat daarop gemik is om inherente en onderbenutte ekonomiese ontwikkelings potensiaal van sekere ruimtelike gebiede in Suid-Afrika te ontsluit. ✓✓
- Stimuleer investering deur privaat sektor besighede. ✓✓
- Skep werkloosheid en groei in uitgesoekte gebiede. ✓✓
- Ontwikkel infrastruktuur projekte in die uitgesoekte gebiede. ✓✓
- Voorsien hoë vlak ondersteuning vir ontwikkeling in die uitgesoekte gebiede. ✓✓
- Versprei ekonomiese aktiwiteit na swak ontwikkelde gebiede wat die potensiaal vir ontwikkeling het. ✓✓
- Vestig privaat-openbare-vennootskap. ✓✓

(Enige 4 x 2)

(8)

[40]

VRAAG 4: MAKRO-EKONOMIE EN EKONOMIESE STREWES**4.1 4.1.1 Noem voorbeelde van nywerheidsontwikkelingsones in Suid-Afrika.**

- Coega – staal en motorvoertuig komponente ✓
- OR Tambo Internasionale Lughawe – hoë tegnologie nywerhede ✓
- Oos Londen– voertuie ✓
- Richardsbaai – metale ✓
- Mafikeng NOS – agri-prosessering, saadolie en bio-brandstowwe ✓
- Saldanhabaai – voorgestelde haalbaarheidstudie in 2012 voltooi ✓ (Enige 2 x 1) (2)

4.1.2 Hoe kan 'n leidende sakesiklus aanwyser gebruik word in vooruitskatting? (2)

Hulle bereik die piek voordat die piek in die totale ekonomiese aktiwiteit bereik word en hulle bereik dit tog voordat die totale ekonomiese aktiwiteit die trog bereik. ✓✓

Hulle gee vooraf waarskuwing oor verandering in totale ekonomiese aktiwiteite. ✓✓

(Aanvaar enige toepaslike verduideliking.) (Enige 1 x 2) (2)

4.2 DATA RESPONS**4.2.1 Noem die sub-rekening wat in bostaande tabel aangetoon word.**

Lopende rekening ✓

4.2.2 Wat beteken 'n negatiewe syfer as 'n handelsbalans?

Wanneer die waarde van invoere meer is as uitvoere/wanneer daar 'n tekort is ✓ (1)

4.2.3 Omskryf die begrip betalingsbalans.

Betalingsbalans is 'n staat van 'n land se handels- en finansiële transaksies met die res van die wêreld oor 'n periode van tyd. ✓✓ (2)

4.2.4 Waarom word netto goud uitvoere aangeteken as 'n aparte item en nie as deel van die goedere uitvoer nie?

- Suid-Afrika is die wêreld se grootste goudprodusent. ✓✓
- Dit is die netto uitvoere van goud en daarom is die bedrag positief. ✓✓
- Historiese belangrikheid van goud vir Suid-Afrika maak dit 'n hoofverdiener van buitelandse valuta. ✓✓
- Die groot rol wat goud in die verlede gespeel het. ✓✓
- Tendense kan geïdentifiseer word. ✓✓ (Enige 1 x 2) (2)

4.2.5 **Bereken die handelsbalans vir tweede kwartaal van 2012.**

Handelsbalans = (Goedere uitvoer + Netto goud uitvoere) –
Goedere invoer
(R826 miljard + R70 miljard) – R983 miljard ✓✓ = -R87 miljard ✓✓ (4)

4.3 **DATA RESPONS**

4.3.1 **Noem 'n wet wat in Suid-Afrika toegepas word om gelykheid te bevorder.**

- Wet op Breë Basis Swart Ekonomiese Bemagtiging ✓✓
- Wet op Grond Hervorming ✓✓
- Wet op Gelyke Indiensneming ✓✓ (Enige 1 x 2) (2)

4.3.2 **Verduidelik EEN doelwit die NOP.**

- Werkskepping ✓✓
  - Brei infrastruktuur uit ✓✓
  - Gebruik hulpbronne behoorlik ✓✓
  - Inklusiewe beplanning ✓✓
  - Gehalte onderwys ✓✓
  - Gehalte gesondheidsorg ✓✓
  - Bou verantwoordelike staat ✓✓
  - Beveg korrupsie ✓✓
  - Verenig die nasie ✓✓
  - Verbeter integrasie ✓✓
  - Verminder besoedeling ✓✓
  - Verbeter gelykheid ✓✓
  - Verbeter veiligheid ✓✓
- (Aanvaar enige toepaslike verduideliking) (Enige 1 x 2) (2)

4.3.3 **Op watter manier behoort hierdie doelwitte ontplooi te word?**

In 'n manier wat voorspoed en gelykheid aanmoedig ✓✓ (2)

4.3.4 **Verduidelik hoekom jy dink Suid-Afrika hierdie doelwitte van die NOP sal bereik.**

- Dit het begin om ekonomiese geleenthede uit te brei ✓✓ deur investering in infrastruktuur, ✓✓ meer innovasie, ✓✓ private investering en entrepreneurskap ✓✓
  - Die NOP het 'n duidelike visie dat die privaat sektor die mees belangrikste rolspeler in die ekonomie is. ✓✓
- (Aanvaar enige toepaslike verduideliking) (Enige 2 x 2) (4)

4.4 Onderskei tussen *geldmark* en *kapitaalmark*.

Geldmark

- Is die mark vir korttermynbesparings en lenings (drie jaar en korter). ✓✓
- Dit ontstaan wanneer partye, spesifiek verbruikers en produsente, vraag-en korttermyn deposito's maak en leen oor die korttermyn. ✓✓
- Dit ontstaan ook wanneer deposito's en nie-deposito tussengangers, besighede en Korporasie vir Openbare Deposito's betrokke raak in kommunikasie wat die prys van korttermynfondse beïnvloed. ✓✓
- Die SARB is 'n sleutel instelling in die geldmark. ✓✓
- Tussen-bank lenings maak 'n groot deel van die geldmark uit. ✓✓
- Die volgende soorte sekuriteite verwissel hande in die geldmark: korttermyn maatskappy skuldbriewe, korttermyn staatseffekte, bankiers aksepte, skatkiswissels en Reserwebank skuldbriewe. ✓✓

(Enige 2 x 2) (4)

Kapitaalmark

- Ontstaan wanneer verbruikers en produsente langtermyn deposito's maak en oor die langtermyn leen, soos verbandlenings. ✓✓
- Dit ontstaan ook wanneer deposito's en nie-deposito tussengangers, besighede betrokke raak in kommunikasie wat die prys van langtermyn fondse beïnvloed. ✓✓
- Kapitaalmark transaksies word op soortgelyke maniere hanteer as dié in die geldmark. ✓✓
- Die Johannesburg Sekuriteitebeurs (JSE) is 'n sleutel-instansie in die kapitaalmark. ✓✓
- Maatskappy aandele en ander skuld wat gelys is, word verhandel. ✓✓

(Enige 2 x 2) (4)

4.5 **Evalueer enige TWEE Suid-Afrikaanse benaderings om sake doeltreffendheid te verbeter.**

➤ **Belastings ✓**

- Vermindering in korporatiewe en persoonlike belasting ✓✓
- Daar is aandag geskenk aan 'kategorie bekruipig' by persoonlike inkomstebelasting. ✓✓
- BTW word al vir 'n lang tydperk vasgestel op 14%. ✓✓

➤ **Kapitaalvorming ✓**

- Waardevermindering is hersien en behoort investering aan te moedig. ✓✓
- Aanvangskapitaal en lenings verskaf aan KMMO's. ✓✓
- Dien as aansporings om doeltreffendheid aan te moedig. ✓✓

➤ **Menslike hulpbronne ✓**

- Skoolonderwys is getransformeer. ✓✓
- Setas is ingestel om te help met werkverwante opleiding. ✓✓
- Wet op Arbeidsverhoudinge – ter bevordering van sosiale regverdigheid en vredevolle arbeidsverhoudinge. ✓✓

➤ **Gratis adviesdienste ✓**

- Advies oor ontwikkeling van uitvoermarkte, bestuur en bedryf van KMMOs, landbou produksie, ens. ✓✓

(Enige 4 x 2)

(8)
[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Kandidate moet EEN van die twee vrae uit hierdie afdeling beantwoord.

STRUKTUUR VAN OPSTEL	PUNTE-TOEKENNING
Inleiding	
<ul style="list-style-type: none"> • 'n Goeie beginpunt sal wees om die begrip of sleutelwoord van die vraag te definieer. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Sluit ander sinne in om die onderwerp te ondersteun. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Moenie 'n inleidende gedeelte van die vraag insluit nie. 	Maks. 2
<ul style="list-style-type: none"> • Moenie enige gedeelte van die inleiding in die inhoud herhaal nie. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Vermy dit om in die inleiding te vertel wat in die inhoud bespreek gaan word. 	
Inhoud: Hoofgedeelte: Bespreek in detail/In-diepte bespreking/Ondersoek/Bespreek krities/Ontleed/Vergelyk/Evalueer/Onderskei/Differensieer/Verduidelik/Assesseer/Debatteer	Maks. 26
Addisionele gedeelte: Gee eie mening/Bespreek krities/Evalueer/Evalueer krities/Teken 'n grafiek en verduidelik/Gebruik die gegewe grafiek en verduidelik/Voltooi die gegewe grafiek/Bereken/Lei af/Vergelyk/Verduidelik/Onderskei/Interpreteer/Debatteer kortliks/Hoe/Stel voor/Gebruik die inligting en redeneer, debatteer evalueer ...	Maks. 10
Slot: <ul style="list-style-type: none"> • Die slot is 'n samevatting van die bespreking van die onderwerp in die inhoud en word beskou as 'n hoër kognitiewe reaksie. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Die slot kan die vorm aanneem van 'n eie opinie, voorbeelde om jou bespreking te ondersteun of 'n teenstellende uitkyk daarop wat bespreek is. 	Maks. 2
<ul style="list-style-type: none"> • Geen gedeelte van beide die inleiding en die inhoud mag in die slot ingesluit word nie. 	
TOTAAL:	40

VRAAG 5: MAKRO-EKONOMIE

Vryhandel het sy voordele, maar lande het vir baie jare struikelblokke daargestel om vrye internasionale handel te beperk. Daarom gebruik meeste lande 'n mengsel van vryhandel en beskerming.

Bespreek die argumente ten gunste van vryhandel.
Hoekom is dit belangrik vir Suid-Afrika om deel te wees van BRICS?

INLEIDING

Vryhandel geskied wanneer handel plaasvind sonder enige beskermende aktiwiteite of handelsversperrings tussen lande ✓✓ OF

Besighede is vry om goedere in- en uit te voer, asook om in ander lande te investeer, sonder die toepassing van beperkende tariewe. ✓✓

(Aanvaar enige toepaslike inleiding)

Maks. (1 x 2) (2)

INHOUD

Die argumente ten gunste van vryhandel:

1. **Spesialisasie** ✓

- Vryhandel laat lande toe om te spesialiseer in nywerhede waarin hulle 'n vergelykende voordeel het. ✓✓
- Spesialisasie sal lei tot wêreldhandel en verbruik maksimeer. ✓✓

2. **Skaalvoordele** ✓

- Handel laat toe dat skaalvoordele maksimeer en kostes daal. ✓✓
- Skaalvoordele is 'n bron van vergelykende voordeel. ✓✓

3. **Keuse** ✓

- Handel laat verbruikers toe om te kies wat hulle wil koop in die hele wêreld, hulle is nie beperk tot plaaslike geproduseerde produkte nie. ✓✓
- Verbruikers welsyn neem toe. ✓✓
- Sommige verbruikers verkies om eerder ingevoerde goedere te koop as plaaslike goedere. ✓✓

4. Innovering ✓

- Vryhandel impliseer mededinging. ✓✓
- 'n Gebrek aan vryhandel lei dikwels daartoe dat plaaslike markte gedomineer word deur 'n paar ondernemings wat mededinging onder hulleself vermy. ✓✓
- Voorsien 'n kragtige aansporing vir innovasie. ✓✓
- Dit lei tot beter produksiemetodes wat produsente in staat stel om kostes te sny en kwaliteit en betroubaarheid van goedere verhoog. ✓✓

Maks. 22

(Indien slegs genoem Maks. 4 punte) (26)

ADDISIONELE GEDEELTE

Hoekom is dit belangrik vir Suid-Afrika om deel te wees van BRICS?

- Suid-Afrika het in 2011 as 'n volwaardige lid by die ander BRICS-lande aangesluit. ✓✓
  - SA het by vier van die sewe grootste ekonomieë in die wêreld aangesluit. ✓✓
  - Dit behels die lande wat heel waarskynlik die middelpunt sal wees van die wêreld ekonomie in die komende dekades. ✓✓
  - Suid-Afrika geniet handel- en investering voordele en invloed in die wêreld forum. ✓✓
  - Om 'n belangriker rol in die wêreld ekonomie te speel. ✓✓
  - Suid-Afrika se lidmaatskap tot hierdie liggaam het BRICS geografies en inter kontinentaal uitgebrei. ✓✓
  - Om sy streeksintegrasie program asook die verwante kontinentale infrastruktuur program te bevorder. ✓✓
  - Om sy nasionale belang te bevorder. ✓✓
- (Aanvaar enige toepaslike verduideliking)

Maks. 10 (10)

SLOT

Vryhandel en beskerming speel 'n beduidende rol in die Suid-Afrikaanse internasionale handelsbeleid. ✓✓

Maks. 2 (2)

(Aanvaar enige toepaslike slot.) **[40]**

VRAAG 6: EKONOMIESE STREWES

Sosiale aanwysers meet die vlak of vordering van ontwikkeling oor 'n tydspanne en word deur die regering aangewend om beleid te vorm, doelwitte te stel en die sukses van beleid te monitor.

Bespreek Suid-Afrikaanse sosiale prestasies gebaseer op die volgende aanwysers:

- Demografie
- Voeding en Gesondheid
- Onderwys
- Dienste

Stel VYF oorwegings voor, wat in ag geneem moet word wanneer die ekonomie geassesseer word.

INLEIDING

Sosiale aanwysers is statistieke wat die vlak en vordering van die sosiale ontwikkeling van menslike welsyn in 'n land omskryf. ✓✓

(Aanvaar enige toepaslike definisie) Maks. 2 (2)

INHOUD**1. Demografie:**

- **Bevolkingsgroei** ✓
  - Suid-Afrika se bevolking was 50,5 miljoen in 2011. Daar word geskat dat dit sal groei tot 55 miljoen teen 2021. ✓✓
  - Die groeikoers het gedaal tot slegs 1,19% in 2011. ✓✓
- **Lewensverwagting** ✓
  - Druk die aantal jare uit wat 'n nuutgebore baba sal lewe, indien heersende patrone van mortaliteit, regdeur die persoon se lewe, konstant sal bly. ✓✓
  - In Suid-Afrika het lewensverwagting gedaal van 62,8 jaar in 1991 tot 47 jaar in 2005. Dit het weer tot 52 jaar in 2011 gestyg. ✓✓

2. Voeding en gesondheid

- Voeding is 'n belangrike aanwyser vir die welstand van babas en jong kinders. ✓✓
- **Kinder wanvoeding** ✓
  - Word op twee maniere uitgedruk: gewig vir ouderdom (ondergewig) en lengte vir ouderdom (dwergie). ✓✓
  - Die verhouding kinders wat ondergewig is, is die belangrikste aanwyser van wanvoeding. ✓✓
  - Dit is belangrik om gewig te monitor omdat om ondergewig te wees, verhoog die risiko van dood en beperk die kognitiewe ontwikkeling by kinders. ✓✓

➤ **Oorgewig kinders ✓**

- Die voorkoms van oorgewig kinders is 'n toenemende probleem. ✓✓
- Daar is 'n verband tussen vetsug in kinderjare en die hoë voorkoms van diabetes, longkwale, hoë bloeddruk en psigologiese en ortopediese toestande. ✓✓
- Om oorgewig te wees kan lei tot verskeie gesondheidstoestande, wat mense se vermoë om te werk en na hulle self om te sien beïnvloed. ✓✓
- Vetsug is 'n moordenaar. ✓✓

➤ **Gesondheid**

- Aanwysers word nasionaal sowel as internasionaal gebruik om die gesondheid van 'n bevolking te monitor. ✓✓

➤ **Kindermortaliteit ✓**

- Gemeet kragtens die aantal babas wat voor die ouderdom van 1 jaar, per duisend lewendige geboortes, in 'n gegewe jaar sterf. ✓✓
- In Suid-Afrika was dit 34 (per 1 000) in 2010. ✓✓

➤ **Onder-vyf mortaliteit ✓**

- Gemeet kragtens die moontlikheid dat 'n nuutgebore baba sal sterf voordat die ouderdom van 5 jaar bereik word. ✓✓
- Die moontlikheid word uitgedruk as 'n aantal per duisend. In Suid-Afrika was dit 50 (per 1 000) in 2010. ✓✓

➤ **Gesondheidsbesteding ✓**

- Gemeet kragtens die bedrag openbare en private besteding op gesondheidsorg as 'n persentasie van die BBP. ✓✓
- In 2009 was SA se besteding 8,4% in vergelyking met 6,6% in sub-Sahara Afrika en 5,3% in Noord-Afrika. ✓✓

➤ **Toegang tot veilige drinkwater ✓**

- Gemeet kragtens die persentasie van die bevolking wat redelike toegang tot veilige drinkwater het. ✓✓
- In 2009 het 91% van Suid-Afrika se bevolking toegang gehad in vergelyking met 60% in sub-Sahara Afrika en 92% in Noord-Afrika. ✓✓

Toegang tot sanitasie-fasiliteite ✓

- Gemeet in terme van die persentasie van die bevolking met die minste voldoende sanitasie-fasiliteite, wat kontak met mense, diere en insekte doeltreffend kan verhoed. ✓✓
- In 2009, het 77% van Suid-Afrika se bevolking toegang gehad tot verbeterde sanitasie in vergelyking met 31% in sub-Sahara Afrika en 89% in Noord-Afrika. ✓✓
- 'n Gesonde bevolking bespaar op mediese en ander kostes, lewer 'n inkome en lewer 'n bydrae tot 'n sterker ekonomie. ✓✓

3. Onderwys

- Mense se lewenstandaard hou direk verband met hulle vlak van onderwys. ✓✓
- **Openbare bestedingspersentasie ✓**
- Toon die persentasie van openbare besteding wat direk aan onderwys toegestaan word. ✓✓
- Dit sluit openbare sektor inset in, maar sluit privaat besteding uit. ✓✓
- Persentasies van hoë ontwikkelde lande is nie werklik vergelykbaar met dié van middel of lae ontwikkelende lande nie. ✓✓
- **Sekondêre inskrywings persentasie ✓**
- Toon die persentasie van die aangewese ouderdomsgroep wat by sekondêre onderwys (hoërskool) betrokke is. ✓✓
- Daar word beskou as 'n voorvereiste vir toegang tot werksgeleenthede vir die semi-geskoolde. ✓✓
- In hoë ontwikkelde lande, woon leerder van 'n jong ouderdom sekondêre onderwys by. ✓✓

4. Dienste

- **Elektrisiteit ✓**
- Die Nasionale Elektrisiteitsreguleerder rapporteer dat 83,1% van huishoudings in Suid-Afrika in 2010 toegang tot elektrisiteit gehad het. ✓✓
- Hierdie syfer was 50% in 1995. ✓✓
- **Watervoorsiening ✓**
- Ongeveer 80% van huishoudings het toegang tot skoon water in 2010 gehad. ✓✓
- Dit is die gemiddelde van stedelike en plattelandse toegang tot 'n verbeterde waterbron. ✓✓
- 'n Verbeterde waterbron verwys na 'n voldoende hoeveelheid water van bronne soos huishoudelike konneksies, krane binne die erf, openbare krane, boorgate, veilige putte, veilige mineraalwaterbronne en reënwaterberging. ✓✓

➤ **Vullisverwydering** ✓

- Ongeveer 61% van huishoudings in Suid-Afrika het toegang tot weeklikse vullisverwydering deur plaaslike owerhede. ✓✓

➤ **Sanitasie** ✓

- Meer as 70% van huishoudings in Suid-Afrika het toegang tot funksionele basiese sanitasie in 2010. ✓✓
- Dit sluit spoeltoilette, chemiese toilette en puttoilette met ventilasie pype, in. ✓✓
- Alle ander sanitasie-fasiliteite word as sub-standaard beskou. ✓✓
(As slegs gelys maks. 8 punte) Maks. 26

ADDISIONELE GEDEELTE:

Stel VYF oorwegings voor, wat in ag geneem moet word wanneer die ekonomie geassesseer word.

➤ **Prestasie** ✓

- Ons gebruik ekonomiese aanwysers om te bepaal hoe die ekonomie doen. ✓✓
- In ekonomiese terme verwys prestasie na produksie of uitset. ✓✓

➤ **Vergelyking** ✓

- Daar is baie aanwysers, bv. vir uitset, pryse, rente, geld, krediet, ens. ✓✓
- Hulle word in syfers uitgedruk. ✓✓
- Alhoewel syfers op sigself 'n storie vertel, vertel dit ons eintlik min, byvoorbeeld, as die prysindeks 25 is, sê dit eintlik niks vir ons nie. ✓✓
- Dit is wanneer aanwysers verander, dat dit die aandag trek. ✓✓
- As ons weet wat dit was en wat dit nou is, dan begin dit betekenis kry. ✓✓
- Ons kan dit ook vergelyk met soortgelyke syfers van ander lande, dan dui dit op ons relatiewe prestasie. ✓✓

➤ **Spesifikasie** ✓

- Om betekenisvol te wees, moet aanwysers volgens die reëls van samestellings saamgestel word. ✓✓
- Byvoorbeeld, ons kan nie net die uitset van alle produkte van alle produsente bymekaartel en dan aflei dat ons die BBP bereken het nie. ✓✓
- Reëls moet so toegepas word vir sodanige berekening, dat intermediêre uitset afgetrek word en slegs uitset wat binne die grense van 'n land geproduseer is, bygetel word. ✓✓
- Wanneer ons aanwysers gebruik, moet ons weet wat die spesifikasies is om hulle te saam te stel. ✓✓

➤ **Doel ✓**

- Jy moet weet wat die doel is hoekom aanwysers bereken word. ✓✓
- Byvoorbeeld, die VPI word bereken om die prysstygings van verbruikersgoedere aan te dui en reflekteer die lewenskoste. ✓✓
- Dit is verkeerd van besighede om die VPI te gebruik om hul prysstygings op te baseer. ✓✓
- As jy nie die doel weet waarom 'n spesifieke aanwysers voor ontwerp is nie, kan jy dit nie in verband bring met die toepaslike prestasie nie. ✓✓

➤ **Voorsorg ✓**

- Jy behoort drie metodes toe te pas om voorsorg te tref vir die akkuraatheid van jou aanwysers:
- **Kontroleer die periode wat van toepassing is:** Byvoorbeeld, finansiële statistiek van die regering mag vir 'n finansiële jaar (April tot Maart) en nie vir 'n kalenderjaar (Januarie tot Desember) wees nie. ✓✓
- **Kontroleer of die data hersien moet word:** Nasionale rekening data word eers finaal na vier jaar. ✓✓
- Oor hierdie tydperk, mag sommige lede voortgaan of kwartaalliks of jaarliks te verander. ✓✓
- **Kruis-kontroleer:** Dit is moontlike om sommige data kruis te kontroleer deur twee bronne te gebruik, soos die Kwartaallikse Bulletin en SA Statistieke. ✓✓
- Doen berekening, byvoorbeeld as jy met die reële BBP werk, kontroleer jou syfers deur die VPI af te trek van die nominale BBP. ✓✓
(Indien slegs gelys maks. 5 punte)   Maks. 10   (10)

SLOT

Uit bogenoemde bespreking is dit duidelik dat sosiale aanwysers 'n beduidende rol in Suid-Afrika speel. Dit is daarom van uiterste belang dat ons hierdie gebruike in detail bestudeer. ✓✓
(Aanvaar enige toepaslike slot.)

Maks. 2   (2)
[40]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150